

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Handleiding

Algemene Groepsvrijstellingsverordening

Colofon

Uitgave van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Kenniscentrum Europa decentraal, onder auspiciën van het Interdepartementaal Staatssteun Overleg (ISO).

De handleiding is voorbereid door de werkgroep van het ISO bestaande uit J.P.J. Smit (EZK), P.R. Zondag en P.I. A'Campo (Kenniscentrum Europa decentraal), B.M.T.J. Hoppenbrouwers (IPO) en G. Hanoeman (BZK). De auteurs van deze handreiking hebben de informatie met de grootst mogelijke zorgvuldigheid voor de lezer op een rij gezet. Uiteindelijk is het de Europese Commissie die bevoegd is om te beoordelen of de AGVV op een juiste wijze is toegepast, hetgeen ter rechterlijke toetsing aan het Hof van Justitie van de EU kan worden voorgelegd.

De leden van het ISO hebben medewerking aan de totstandkoming van deze handleiding verleend.

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	6
Welke categorieën van steunmaatregelen vallen onder de AGVV?	7
Algemene voorwaarden uit de AGVV	9
Aanmeldingsdrempels (artikel 4 AGVV)	9
Transparantie (artikel 5 AGVV)	9
Stimulerend effect (artikel 6 AGVV)	9
Steunintensiteit en in aanmerking komende kosten (artikel 7 AGVV)	9
Cumulatie (artikel 8 AGVV)	10
Publicatie en informatie (artikel 9 AGVV)	10
Het doen van de kennisgeving (artikel 11 AGVV)	11
Jaarlijkse rapportage (artikel 11 AGVV)	11
Bewaartermijn en monitoring (artikel 12 AGVV)	11
Situaties waarin geen gebruik kan worden gemaakt van de AGVV	12
Bij bepaalde vormen van steun (artikel 1, tweede en derde lid AGVV)	12
Bij een bevel tot terugvordering onrechtmatige staatssteun (artikel 1, vierde lid onder a en b AGVV)	12
Bij steun aan een onderneming in moeilijkheden (artikel 1, vierde lid onder c AGVV)	12
Wanneer het EU recht wordt geschonden (artikel 1, vijfde lid AGVV)	12
Wanneer de voorwaarden uit de AGVV niet worden nageleefd	13
En wat als gebruik van de AGVV niet mogelijk is?	14
Meer informatie?	15
Bijlage: AGVV afvinklijst	16

Voorwoord

De Handleiding Algemene Groepsvrijstellingsverordening (hierna: AGVV) is bedoeld als wegwijzer voor de overheid bij de toepassing van de AGVV. Op een stapsgewijze manier kan worden nagegaan of een voorgenomen steunmaatregel in de zin van artikel 107 lid 1 VWEU onder de AGVV is te brengen, zodat er sprake is van geoorloofde staatssteun. De tekst van de AGVV is leidend, dus raadpleeg bij twijfel altijd de [Verordening \(EU\) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014](#), zoals laatst gewijzigd bij [Verordening \(EU\) nr. 2017/1084 van de Commissie van 14 juni 2017](#).

In de bijlage bij deze Handleiding is een AGVV-afvinklijst opgenomen. Bij de toepassing van de AGVV is het aan te raden om een ingevulde afvinklijst in het dossier op te nemen.

De handleiding is vastgesteld in het Interdepartementaal Steun Overleg van 5 april 2019.

Inleiding

Op grond van artikel 107 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie is staatssteun in principe verboden, omdat hiermee de mededinging op de Europese markt kan worden verstoord.

Wanneer een overheid ertoe overgaat om bepaalde ondernemingen (entiteiten die economische activiteiten verrichten) financieel te ondersteunen verstoort de overheid de concurrentie tussen ondernemingen. Gaat het om ondernemingen die ook 'over de grens' concurreren, dan verstoort de overheid met dergelijke steunmaatregelen ook de Europese interne markt. Daarom is binnen de Europese Unie voor het verlenen van staatssteun aan ondernemingen een uitgebreid toezichtmechanisme in het leven geroepen om zo een gelijk speelveld te creëren. Lidstaten van de Europese Unie moeten elk voornemen van een maatregel die [staatssteun](#) kan inhouden vooraf ter goedkeuring aanmelden bij de Europese Commissie. Het gaat daarbij niet alleen om het verlenen van directe subsidies aan ondernemingen, maar ook om andere maatregelen waardoor ondernemingen voordelen krijgen toegedeeld, zoals niet-marktconforme leningen, garanties en grondtransacties.

In de loop van de inmiddels zestig jaar dat het toezichtmechanisme op staatssteun is toegepast heeft de Europese Commissie vele steunmaatregelen goedgekeurd. Kort omschreven keurt de Europese Commissie een door een lidstaat voorgenomen steunmaatregel goed wanneer deze steunmaatregel een bijdrage levert aan ontwikkelingen die op Europees niveau belangrijk worden gevonden, zonder dat deze maatregel de concurrentie tussen bedrijven onnodig en onevenredig verstoort. Zo worden bepaalde investeringen ten behoeve van milieubescherming of onderzoek, innovatie en ontwikkeling wenselijk geacht. Het verbod op staatssteun kent dus vele uitzonderingen.

Op grond van de door haar opgedane ervaring met de goedkeuring van steunmaatregelen heeft de Europese Commissie vastgesteld dat steunmaatregelen die gericht

zijn op een groot aantal nauwkeurig omschreven doelstellingen niet meer bij haar ter voorafgaande goedkeuring hoeven te worden aangemeld. Er is een zogenoemde vrijstelling van toepassing. De lidstaten kunnen nu zelf beoordelen of op deze doelstellingen gerichte steunmaatregelen kunnen worden vastgesteld. Hierdoor kan de Europese Commissie zich richten op de meer marktverstorende staatssteun en blijven de administratieve lasten voor de betrokken overheid beperkt.

De Europese Commissie heeft de categorieën steun en de voorwaarden waaraan moet worden voldaan neergelegd in de [Algemene Groepsvrijstellingsverordening](#) (AGVV). Een belangrijke voorwaarde is wel dat de lidstaten de Europese Commissie op de hoogte stellen van het invoeren van een steunmaatregel, door middel van een *kennisgeving* aan de Europese Commissie. En net zoals bij door de Europese Commissie goedgekeurde steunmaatregelen moet rekening worden gehouden met de (steekproefsgewijze) controle van steunmaatregelen door de Europese Commissie achteraf (zogenoeten monitoringsverzoeken). Dit kan nog tot 10 jaar na dato.

Overigens is er ook een [Landbouwwijstellingsverordening](#) en een [Visserijvrijstellingsverordening](#), waarin op een vergelijkbare wijze categorieën steun zijn opgenomen die zijn vrijgesteld van aanmelding. Ook is er de mogelijkheid om op basis van een [de-minimisverordening](#) (regulier, landbouwproductie, visserij, DAEB) steun te verlenen, die een beperkt effect heeft op het handelsverkeer tussen lidstaten. Daardoor voldoet de de-minimissteun niet aan alle cumulatieve criteria van het staatssteunverbod en levert het dus geen staatssteun op.

Voor een nadere toelichting op de staatssteunregels wordt verwezen naar de [Handreiking staatssteun voor de overheid](#) en de [website van Kenniscentrum Europa decentraal](#). In de [Handreiking staatssteun](#) wordt uitgebreid stilgestaan bij de vraag wanneer de staatssteunregels van toepassing zijn.

Welke categorieën van steunmaatregelen vallen onder de AGVV?

De Europese Commissie heeft in de AGVV met betrekking tot de volgende categorieën van steunmaatregelen aangegeven dat deze worden geacht een bijdrage te leveren aan doelstellingen van de Europese Unie, zodat deze niet meer vooraf bij haar te hoeven worden aangemeld ter goedkeuring (zie artikel 1 AGVV en zoals verder uitgewerkt in hoofdstuk 3 van de AGVV):

- a) Regionale steun,
 - Artikel 14: regionale investeringssteun;
 - Artikel 15: regionale exploitatiesteun;
 - Artikel 16: regionale stadsontwikkelingssteun.
- b) Steun voor kmo's,
 - Artikel 17: investeringssteun;
 - Artikel 18: consultancysteun;
 - Artikel 19: steun ten behoeve van deelneming aan beurzen;
 - Artikel 20: steun voor samenwerkingskosten gemaakt door aan projecten voor Europese territoriale samenwerking deelnemende kmo's.
- c) Steun om kmo's toegang tot financiering te geven,
 - Artikel 21: risicofinancieringssteun;
 - Artikel 22: starterssteun;
 - Artikel 23: steun voor in kmo's gespecialiseerde alternatieve handelsplatforms;
 - Artikel 24: steun voor scoutingkosten.
- d) Steun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie,
 - Artikel 25: steun voor onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten;
 - Artikel 26: investeringssteun voor onderzoeksinfrastructuur;
 - Artikel 27: steun voor innovatieclusters;
 - Artikel 28: innovatiesteun voor kmo's;
 - Artikel 29: steun voor proces- en organisatie-innovatie;
 - Artikel 30: steun voor onderzoek en ontwikkeling in de visserij- en aquacultuursector.
- e) Opleidingssteun,
 - Artikel 31: opleidingssteun.
- f) Steun ten behoeve van kwetsbare werknemers en werknemers met een handicap,
 - Artikel 32: steun in de vorm van loonsubsidies ten behoeve van de aanwerving van kwetsbare werknemers;
 - Artikel 33: steun in de vorm van loonsubsidies ten behoeve van de tewerkstelling van werknemers met een handicap;
 - Artikel 34: steun ter compensatie van de bijkomende kosten voor de tewerkstelling van werknemers met een handicap;
 - Artikel 35: steun ter compensatie van de kosten voor de begeleiding van kwetsbare werknemers.
- g) Steun voor milieubescherming,
 - Artikel 36: investeringssteun om ondernemingen in staat te stellen verder te gaan dan Unienormen inzake milieubescherming of om, bij ontstentenis van Unienormen, het niveau van milieubescherming te verhogen;
 - Artikel 37: investeringssteun ten behoeve van vroege aanpassing aan toekomstige Unienormen;
 - Artikel 38: investeringssteun ten behoeve van energie-efficiëntie maatregelen;
 - Artikel 39: investeringssteun ten behoeve van energie-efficiëntieprojecten in gebouwen;
 - Artikel 40: investeringssteun ten behoeve van hoogrenderende warmtekraftkoppeling;
 - Artikel 41: investeringssteun ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen;
 - Artikel 42: exploitatiesteun ter bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen;
 - Artikel 43: exploitatiesteun ter bevordering van in kleinschalige installaties uit hernieuwbare energiebronnen opgewekte energie;
 - Artikel 44: steun in de vorm van kortingen op milieubelasting krachtens Richtlijn 2003/96/EG;
 - Artikel 45: investeringssteun voor de sanering van verontreinigde terreinen;
 - Artikel 46: investeringssteun voor energie-efficiënte stadsverwarming en -koeling;
 - Artikel 47: investeringssteun ten behoeve van recycling en hergebruik van afval;
 - Artikel 48: investeringssteun voor energie-infrastructuur;
 - Artikel 49: steun ten behoeve van milieustudies.

- h) steun tot herstel van de schade veroorzaakt door bepaalde natuurrampen,
 - Artikel 50: steunregelingen tot herstel van de schade veroorzaakt door bepaalde natuurrampen.
- i) sociale vervoerssteun ten behoeve van bewoners van afgelegen gebieden,
 - Artikel 51: sociale vervoerssteun ten behoeve van bewoners van afgelegen gebieden.
- j) steun voor breedbandinfrastructuur,
 - Artikel 52: steun voor breedbandinfrastructuur.
- k) steun voor cultuur en instandhouding van het erfgoed,
 - Artikel 53: steun voor cultuur en instandhouding van het erfgoed;
 - Artikel 54: steunregelingen voor audiovisuele werken.
- l) steun voor sportinfrastructuur en multifunctionele recreatieve infrastructuur,
 - Artikel 55: steun voor sportinfrastructuur en multifunctionele recreatieve infrastructuur.
- m) steun voor lokale infrastructuurvoorzieningen,
 - Artikel 56: investeringssteun voor lokale infrastructuurvoorzieningen.
- n) steun voor regionale luchthavens,
 - Artikel 56 bis: steun voor regionale luchthavens.
- o) steun voor havens,
 - Artikel 56 ter: steun voor zeehavens;
 - Artikel 56 quater: steun voor binnenhavens.

Voor al deze categorieën zijn in de AGVV, naast de algemene voorwaarden uit hoofdstuk 1, in *specifieke artikelen* nadere voorwaarden voor steunverlening opgenomen, zoals het percentage staatssteun (de steunintensiteit) die de Europese Commissie voor dergelijke steun geoorloofd vindt. Het is aanbevelenswaardig om voor meer informatie over de specifieke voorwaarden de checklists voor de AGVV (een hulpmiddel die de Europese Commissie heeft gepubliceerd) te raadplegen.

Voor iedere steuncategorie zijn in artikel 4 van de AGVV de steunmaxima vastgelegd (aanmeldingsdrempels). Enkel de staatssteun waarbij de aanmeldingsdrempels (het steun-

plafond) niet wordt overschreden is toegestaan op basis van de AGVV. De definities behorende bij de specifieke artikelen zijn te vinden in artikel 2 van de AGVV. Bijvoorbeeld, wat wordt verstaan onder kleine en middelgrote ondernemingen, milieubescherming en wanneer kwalificeert een entiteit als een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding. Het is voor de correcte toepassing van de AGVV van belang dat de financieel te ondersteunen activiteiten in lijn hiermee zijn.

Wil de overheid een steunmaatregel invoeren zonder dat deze vooraf ter goedkeuring aan de Europese Commissie moet worden aangemeld dan is het van belang om de steunmaatregel zodanig vorm te geven dat deze voldoet aan de relevante bepalingen uit het specifieke artikel uit de AGVV.

Wanneer het gaat om een zogeheten ad-hoc-steunmaatregel (zoals een incidentele subsidiebeschikking) dan moet de voorgenomen steun direct expliciet aan de bepalingen worden getoetst. In deze steunmaatregel dienen de voorwaarden van de AGVV te worden verwerkt (en direct getoetst) om in aanmerking te komen voor de steun, voor zover deze voorwaarden niet reeds volgen uit regelgeving op basis waarvan de steun wordt verstrekt (zoals een kaderwet of -besluit subsidies dan wel een algemene subsidieverordening). Of deze voorwaarden moeten expliciet volgen uit gelaagde regelgeving, bijvoorbeeld een besluit waarop de steun is gebaseerd.

Wanneer het gaat om een steunregeling (zoals een subsidieregeling) dienen de voorwaarden van de AGVV te worden verwerkt in de steunregeling om in aanmerking te komen voor de steun. Als er meer dan een begunstigde is, verdient het vanuit het oogpunt van efficiëntie de voorkeur om een algemene steunregeling (zoals een subsidieregeling) op te stellen, op grond waarvan voor meerdere activiteiten subsidie kan worden verleend. Bij het verlenen van de steun op basis van de regeling dient vervolgens de daadwerkelijke toets plaats te vinden aan de specifieke voorwaarden die aan de begunstigde van de steun of de activiteiten worden gesteld. In de steunmaatregel (of in de toelichting daarop) moet bovendien expliciet worden vermeld dat deze is gebaseerd op de AGVV, inclusief het specifieke artikel uit de AGVV waarvan gebruik wordt gemaakt, en moet worden aangegeven op welke wijze aan de voorwaarden voor deze steun wordt voldaan.

Algemene voorwaarden uit de AGVV

Behalve dat moet worden voldaan aan de voorwaarden uit de specifieke artikelen, geldt een aantal *algemene voorwaarden* uit hoofdstukken 1 en 2 van de AGVV. Het is van groot belang dat aan deze algemene voorwaarden strikt de hand wordt gehouden bij het toepassen van de AGVV. Dit kan bijvoorbeeld volgen uit een toelichting op de kennisgeving.

Hieronder worden de algemene voorwaarden uit de AGVV opgesomd.

Aanmeldingsdrempels (artikel 4 AGVV)

Voor iedere steuncategorie zijn in artikel 4 van de AGVV de steunmaxima vastgelegd. Enkel de staatssteun waarbij de aanmeldingsdrempels (het steunplafond) voor een bepaalde steuncategorie niet worden overschreden is toegestaan op basis van de AGVV. Overschrijdt een steunmaatregel het maximum, dan kan men geen gebruik maken van de AGVV en moet het steunvoornemen ter voorafgaande goedkeuring worden aangemeld bij de Europese Commissie.

Transparantie (artikel 5 AGVV)

De AGVV is alleen van toepassing op staatssteun waarvan het bruto-subsidie-equivalent (dat wil zeggen, het precieze bedrag aan steun) vooraf precies kan worden berekend. Dit om te voorkomen dat niet meer steun dan is toegestaan (zie aanmeldingsdrempels) wordt verleend. Staatssteun in de vorm van subsidies wordt als transparant aangemerkt, omdat het steunbedrag hierbij direct duidelijk is.

Bij belastingvoordelen is het van belang dat in de steunmaatregel wordt voorzien in een maximum dat garandeert dat het toepasselijke steunplafond niet wordt overschreden. Zie voor transparantie bij andere vormen van staatssteun artikel 5 van de AGVV.

Stimulerend effect (artikel 6 AGVV)

De AGVV is alleen van toepassing op staatssteun die een stimulerend effect heeft. Immers, waarom is de staatssteun anders nodig? De hoofdregel is dat de begunstigde niet met de werkzaamheden aan het project of de activiteit mag zijn begonnen, voordat de aanvraag tot steunverlening (zoals een subsidieaanvraag) is ingediend.

De (subsidie)aanvraag bevat ten minste de volgende gegevens:

- de naam en de grootte van de onderneming (kmo of grote onderneming, zie definities in artikel 2 van de AGVV en deze [gebruikersgids bij de definitie van kmo's](#));
- een beschrijving van het project (de activiteit), met inbegrip van de aanvangs- en einddatum;

- de locatie van het project;
- een lijst met de projectkosten, en
- het soort steun (bijvoorbeeld subsidie, lening, garantie) en het bedrag dat voor het project nodig is.

Bij ad-hoc-steun aan een grote onderneming dient daarnaast nog aan een aantal specifieke criteria te worden getoetst om zeker te stellen dat de staatssteun een stimulerend effect heeft. Dit kan bijvoorbeeld als uit de documenten volgt dat de staatssteun zorgt voor een wezenlijke toename van de reikwijdte van het project of activiteit als gevolg van de staatssteun. Zie hiervoor artikel 6, derde lid van de AGVV.

Voor steun in de vorm van belastingvoordelen gelden op maat gemaakte voorwaarden. Zie artikel 6, vierde lid van de AGVV.

Tot slot zijn er in artikel 6, vijfde lid van de AGVV nog een aantal specifieke uitzonderingen opgenomen. Concreet betekent dit dat een aantal categorieën geen stimulerend effect hoeven te hebben of worden zij geacht dat effect te hebben. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het geven van toegang tot financiering aan kmo's, bij staatssteun in de vorm van kortingen op milieubelastingen (artikel 44 van de AGVV) en bij steun voor cultuur en instandhouding van het erfgoed (artikel 53 AGVV).

Steunintensiteit en in aanmerking komende kosten (artikel 7 AGVV)

Voor de berekening van de hoeveelheid aan steun (de steunintensiteit en de in aanmerking komende kosten) gaat het om de bedragen voor aftrek belastingen of andere heffingen. De in aanmerking komende kosten (zoals subsidiabele kosten) dienen (ongeacht de hoogte van de steun) te worden gestaafd met bewijsstukken die duidelijk, gespecificeerd en actueel zijn. Het is van belang deze voorwaarde in de subsidieregeling/-beschikking op te nemen.

Wanneer steun in een andere vorm dan subsidie wordt toegekend, is het steunbedrag het bruto-subsidie-equivalent van de staatssteun (zie ook artikel 5 van de AGVV). In het artikel wordt specifiek aangegeven op welke wijze de steun moet worden berekend als deze in tranches wordt uitgekeerd, bij belastingvoordelen, bij voorschotten en bij regionale steun. Meer informatie over de berekening van het steunelement bij bijvoorbeeld zachte leningen of garanties is terug te vinden op [de website](#) van Europa decentraal.

Cumulatie (artikel 8 AGVV)

Het is niet toegestaan om een project of activiteit kunstmatig op te knippen en zo de maximale toegestane hoeveelheid aan staatssteun (de aanmeldingsdrempel, zie artikel 5 van de AGVV) te ontwijken. Alle voor een bepaald project of activiteit verleende staatssteunmiddelen (ook door een andere overheid) dienen daarom bij elkaar opgeteld te worden om zo het totale steunbedrag te bepalen. Hierdoor kan worden nagegaan of voldaan is aan de maximale steunintensiteiten. Samenloop (cumulatie) van staatssteun voor dezelfde in aanmerking komende kosten is enkel toegestaan voor zover hiermee de maximale, van toepassing zijnde, steunintensiteiten en/of aanmeldingsdrempels niet worden overschreden. Het is daarom raadzaam (zowel voor de aanvrager als de verstrekker) om dit van elkaar na te gaan en dit vast te stellen. Daarnaast mag zogeheten de-minimissteun (de [reguliere de-minimis-verordening](#) kan worden toegepast voor steun van geringe financiële omvang) niet worden gebruikt om de maximale toegestane steunintensiteiten en/of aanmeldingsdrempels uit de AGVV te omzeilen.

Publicatie en informatie (artikel 9 AGVV)

Publicatie van de steunmaatregel

De steunverlenende overheid moet er zorg voor dragen dat van iedere steunmaatregel de volledige tekst online raadpleegbaar is op een staatssteunwebsite op nationaal of regionaal niveau. Het opnemen van een weblink naar de steunmaatregel is ook een vereiste bij het doen van de kennisgeving aan de Europese Commissie. De gegevens dienen ten minste tien jaar beschikbaar te blijven (zie artikel 11 van de AGVV).

Omdat een dergelijke publicatie bij een incidentele subsidiebeschikking niet gebruikelijk is, is het aan te raden om de begunstigde van de steun hierop te wijzen en te laten instemmen met de publicatie. In de steunverlening kan hier vervolgens melding van worden gemaakt.

Voor de ministeries geldt dat een steunmaatregel, zoals een incidentele subsidiebeschikking, kan worden gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid: (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/staatssteun/documenten>). Gegevens als contactpersoon en het rekeningnummer kunnen hierbij worden geanonimiseerd.

Een subsidieregeling wordt gepubliceerd in de Staatscourant en daarmee op www.wetten.overheid.nl.

Verscheidene provincies hebben provinciale staatssteunwebsites ingericht wat eveneens het geval is bij een aantal gemeenten. Decentrale overheden zijn vrij om te kiezen waar op hun website de volledige tekst van de steunmaatregel wordt gepubliceerd.

Publicatie van de kennisgeving

Doordat de kennisgeving zelf (zie kopje Het doen van de Kennisgeving) wordt gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie en indien op de website van de (Rijks) overheid een weblink naar de steunmaatregel is geplaatst, wordt aan de publicatieplicht van de kennisgevingen voldaan. De steunverlenende overheid hoeft in dat geval voor deze publicatieplicht derhalve zelf geen specifieke actie meer te ondernemen. Decentrale overheden volstaan met een verwijzing op hun website naar het State Aid Register van de Europese Commissie:

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3.

Voor de ministeries geldt dat deze weblink reeds op de website van de Rijksoverheid is opgenomen.

Aanvullende transparantieplichting bij > EUR 500.000

Bij steunverlening van meer dan EUR 500.000 geldt een aanvullende transparantieplichting. De informatie over de steunmaatregel zoals opgenomen in bijlage III van de AGVV moet dan ook worden gemeld op de Europese transparantiewebsite, de zogeheten TAM (*Transparency Aid Module*, <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public>). Voor decentrale overheden geldt dat een link naar deze TAM op hun website voldoende is.

Raadpleeg de interne procedure voor het aanleveren van de gegevens zoals genoemd in dit artikel (incl. KvK nummer van de subsidieontvanger) en de publicatie hiervan op <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/>.

Bij adhoc-steunverlening is het aan te raden om in voorkomend geval de begunstigde van de steun op de transparantieplichting te wijzen en te laten instemmen met het publiceren van de steun op de transparantiewebsite. Hier kan melding van worden gemaakt in de steunmaatregel. Voor een innovatiecluster (art. 27 AGVV) geldt overigens, dat de steun aan één organisatie wordt verstrekt. Derhalve geldt het gehele bedrag dat is kennisgegeven onder dit artikel als individuele steunverlening in de zin van artikel 9 lid 1, sub c van de AGVV.

Als een steunregeling (in theorie) ruimte biedt voor staatssteun van meer dan EUR 500.000, dan dient in verband met de transparantieplichting bij dergelijke steun een voorziening te worden getroffen in de steunmaatregel. Bij een subsidieregeling kan dit door in de toelichting te verwijzen naar de transparantieplichting en in de subsidievoorwaarden de aan te leveren gegevens in verband met de transparantieplichting op te nemen. Het is van belang om bij de uitvoering van de steunregeling er zorg voor te dragen dat aan de transparantieplichting blijvend wordt voldaan.

Het doen van de kennisgeving (artikel 11 AGVV)

Het kennisgeven van een steunmaatregel aan de Europese Commissie dient binnen 20 werkdagen na inwerkingtreding van de steunmaatregel plaats te vinden via de *State Aid Notification Interactive (SANI)* applicatie van de Europese Commissie.

In bijlage II van de AGVV is het modelformulier voor de kennisgeving te vinden, waarin de benodigde gegevens voor de kennisgeving zijn opgenomen. Raadpleeg de interne procedures voor het aanleveren van deze gegevens en het kennisgeven aan de Europese Commissie. Decentrale overheden die overgaan tot het doen van een kennisgeving dienen contact op te nemen met [Europa decentraal](#).

Voor een kennisgeving in SANI is onder meer een weblink naar de steunmaatregel vereist. Dit kunnen links zijn naar:

- www.wetten.overheid.nl (voor alle overheden; o.a. subsidieregelingen)
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/staatssteun/documenten> (voor steunmaatregelen van de Rijksoverheid)
- De website van de desbetreffende (decentrale) overheid.

Het is aan te raden om de kennisgeving gereed te hebben voordat steun wordt verleend, zodat je als overheid niet voor voldongen feiten wordt geplaatst.

De kennisgevingsprocedure is pas afgerond nadat de kennisgeving is geregistreerd door de Europese Commissie.

Jaarlijkse rapportage (artikel 11 AGVV)

Net zoals geldt bij de steunmaatregelen die door de Europese Commissie zijn goedgekeurd, dient ook jaarlijks aan de Europese Commissie te worden gerapporteerd over de daadwerkelijke uitgaven van op basis van de AGVV kennisgegeven steun. Dit gebeurt via de *State Aid Reporting Interactive (SARI)* applicatie van de Europese Commissie. Raadpleeg de interne procedure voor de coördinatie en het aanleveren van deze gegevens bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Voor decentrale overheden: raadpleeg het Coördinatiepunt Staatssteun voor Decentrale Overheden van het ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, dat de Nederlandse inbreng voor de decentrale overheden coördineert.

Bewaartermijn en monitoring (artikel 12 AGVV)

Voor steunmaatregelen die gebruikmaken van de AGVV geldt een bewaartermijn van 10 jaar en dient een goede dossiervorming plaats te vinden voor een eventueel tussentijds onderzoek (monitoring) door de Europese Commissie.

In verband met monitoringsverzoeken door de Europese Commissie is het vanuit staatssteunoptiek aan te raden om bij bepaalde (grotere) steunregelingen – naast de gegevens van de ontvangers van de staatssteun – een (steekproefsgewijs) controlemechanisme in te bouwen om te kunnen nagaan of er daadwerkelijk aan de algemene voorwaarden uit de AGVV wordt voldaan, zoals bij de verklaring dat de begunstigde niet kwalificeert als een onderneming in moeilijkheden.

Situaties waarin geen gebruik kan worden gemaakt van de AGVV

De AGVV somt in hoofdstuk 1 situaties op waarin geen gebruik kan worden gemaakt van de AGVV. Het is bij een voorgenomen steunverlening van belang om onderstaande situaties na te lopen om zeker te stellen dat hier geen sprake van is. Bij ad-hoc-steunverlening is het aan te raden om expliciet in de verleningsbeschikking te vermelden dat er wordt voldaan aan de hieronder genoemde (algemene) voorwaarden. Bij steunregelingen kan dit worden zekergesteld door de steunregeling zo op te zetten dat onderstaande situaties niet voor staatssteun in aanmerking komen. Zo is de AGVV niet van toepassing:

Bij bepaalde vormen van steun (artikel 1, tweede en derde lid AGVV)

Artikel 1 van de AGVV beschrijft op welke vormen van steun de AGVV niet van toepassing is. Het gaat daarbij onder meer om exportsubsidie (staatssteun die niet snel is geoorloofd, omdat dit indruist tegen de doelstellingen van de interne markt) en om bepaalde steun voor primaire landbouwactiviteiten en visserij omdat daar specifieke vrijstellingsverordeningen voor zijn. Voor de landbouwsector is onder andere milieusteun echter wel toegestaan op basis van de AGVV.

Ook wordt in dit artikel – behoudens enkele uitzonderingen – het maximumbedrag van EUR 150 miljoen voor een steunregeling genoemd.

Bij een bevel tot terugvordering onrechtmatige staatssteun (artikel 1, vierde lid onder a en b AGVV)

De AGVV is niet van toepassing op ondernemingen die op grond van een eerder besluit van de Europese Commissie nog met de interne markt onverenigbare staatssteun moeten terugbetalen (de zogenoemde ‘Deggendorfclausule’).

De steunmaatregel moet daarom een expliciete bepaling bevatten dat er geen terugvorderingsverplichting voor de betreffende onderneming uitstaat ingevolge een eerder besluit van de Commissie waarbij door dezelfde lidstaat toegekende steun onrechtmatig en onverenigbaar met de interne markt is verklaard. Een uitzondering wordt gemaakt voor steunregelingen tot herstel van de schade veroorzaakt door bepaalde natuurrampen.

Bij ad-hoc-steunverlening (zoals een incidentele subsidiebeschikking) dient te worden gewaarborgd dat er geen bevel tot terugvordering van onrechtmatig en onverenigbare staatssteun in de zin artikel 1, vierde lid van de AGVV openstaat. Het is van belang dat een dergelijke verklaring wordt opgeslagen in het dossier.

Bij een subsidieregeling kan bij de te stellen eisen aan de subsidieaanvrager worden opgenomen dat de subsidie niet kan worden verstrekt aan een ondernemer tegen wie een bevel uitstaat tot terugvordering van onrechtmatig en onverenigbare staatssteun in de zin van artikel 1, vierde lid van de AGVV.

Bij steun aan een onderneming in moeilijkheden (artikel 1, vierde lid onder c AGVV)

Wanneer een onderneming moet worden aangemerkt als een onderneming in moeilijkheden kan – behoudens enkele uitzonderingen zoals bij steunregelingen tot herstel van schade veroorzaakt door bepaalde natuurrampen en starterssteun – geen gebruik worden gemaakt van de AGVV en moet de staatssteun ter voorafgaande goedkeuring bij de Europese Commissie worden aangemeld. De Europese Commissie zal de voorgenomen steun in dat geval toetsen aan de [Richtlijn inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden](#). Zie voor de definitie van onderneming in moeilijkheden artikel 2, achtste onderdeel van de AGVV.

Bij ad-hoc-steunverlening kan aan deze verplichting invulling worden gegeven door de begunstigde van de steun te laten verklaren dat zij niet kwalificeert als onderneming in moeilijkheden in de zin van artikel 2, achtste onderdeel van de AGVV en dat deze verklaring wordt opgeslagen in het dossier en dat hier melding van wordt gemaakt in de steunverlening. [Hier](#) kunt u een voorbeeldverklaring terugvinden die door het SNN (Samenwerkingsverband Noord-Nederland, en managementautoriteit Noord) is opgesteld en [hier](#) een voorbeeldverklaring die door Stimulus (managementautoriteit Zuid) wordt toegepast.

Bij een subsidieregeling kan door middel van een subsidievoorwaarde bij de eisen (of als weigeringsgrond) aan de subsidieaanvrager worden zeker gesteld dat een onderneming in moeilijkheden zoals bedoeld in artikel 2, achtste onderdeel, van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening niet in aanmerking komt voor de steun.

Wanneer het EU recht wordt geschonden (artikel 1, vijfde lid AGVV)

Steunmaatregelen die het EU recht schenden zijn niet toegestaan onder de AGVV. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld het vereiste dat de begunstigde van de voorgenomen steun het hoofdkantoor in Nederland heeft (het vereisen van het gevestigd zijn in Nederland op het moment van het verlenen van de steun, bijvoorbeeld met een dochteronderneming,

is wel toegestaan). Ook kan er geen verplichting worden opgenomen dat de begunstigde van de steun binnenlands geproduceerde goederen of diensten moet gebruiken of dat er beperkingen worden gesteld aan de mogelijkheden om de resultaten van onderzoek, ontwikkeling en innovatie in andere EU-lidstaten te exploiteren.

Wanneer de voorwaarden uit de AGVV niet worden nageleefd

Het Hof van Justitie van de EU heeft bepaald dat de AGVV en de daarin opgenomen voorwaarden zo moeten worden uitgelegd en dat er alleen gebruik gemaakt kan worden van de vrijstelling (van de aanmeldingsplicht) wanneer is voldaan aan de formele vereisten in de AGVV (zie arrest [Dilly's Wellness](#) en het arrest [Eesti Pagar](#)). Mocht achteraf blijken dat niet aan de voorwaarden van de AGVV is voldaan, dan geldt de vrijstelling van de aanmeldplicht (ter voorafgaande goedkeuring door de Europese Commissie) van de staatssteun niet.

En wat als gebruik van de AGVV niet mogelijk is?

Als de voorgenomen staatssteun niet onder (de voorwaarden van) de AGVV is te brengen of de staatssteun is uitgezonderd van de AGVV, dan dient te worden nagegaan of de staatssteun zo kan worden vormgegeven dat deze in lijn is met andere staatssteunregelgeving van de Europese Commissie zodat deze op een alternatieve wijze geoorloofd is. Wellicht zijn er ook mogelijkheden om de steun buiten de staatssteunsfeer te brengen.

Meer informatie?

Meer informatie is te vinden in de [Handreiking Staatssteun voor de overheid](#), op de site van [Kenniscentrum Europa decentraal](#) of bij de juristen van uw organisatie. Eveneens heeft de Europese Commissie een [FAQ document](#) over de AGVV gepubliceerd en een aantal [AGVV checklists](#).

AGVV afvinklijst

In deze afvinklijst zijn de voorwaarden voor de toepassing van de AGVV opgesomd. Behalve dat moet worden voldaan aan *specifieke voorwaarden* uit een AGVV artikel gelden er een *algemene voorwaarden* uit de AGVV.

Voor een juiste toepassing van de AGVV dienen de voorwaarden uit de AGVV te worden verwerkt of opgenomen in de steunmaatregel (zoals een subsidiebeschikking). Is een voorwaarde impliciet vervuld, dan graag toelichten op welke wijze die voorwaarde/bepaling is vastgesteld.

Zie voor een nadere toelichting op de verschillende voorwaarden de Handleiding Algemene Groepsvrijstellingsverordening. De tekst van de AGVV is leidend, raadpleeg bij twijfel altijd de AGVV zelf.

Naam steunmaatregel:

Ingevuld door:

Specifieke toepassingsvoorwaarden:

1 a) Wordt in de steunmaatregel verwezen naar de AGVV?

1 b) Welke steuncategorie/artikel uit de AGVV wordt toegepast?

1 c) Licht toe dat aan de verschillende voorwaarden uit onder 1 b) genoemde steuncategorie/artikel wordt voldaan, zoals doel/activiteit, specifieke voorwaarden, in aanmerking komende kosten en (maximale) steunintensiteit.

1 d) Licht toe dat hierbij aan de relevante definities uit artikel 2 van de AGVV (behorende bij de onder 1 b) genoemde steuncategorie/artikel wordt voldaan.

1 e) Blijft de voorgenomen steunverlening onder het van toepassing zijnde drempelbedrag van artikel 4 van de AGVV?

Algemene toepassingsvoorwaarden:

2 a) Licht toe dat er geen sprake is van staatssteun zoals bedoeld in artikel 1, tweede en derde lid van de AGVV.

2 b) Is in de steunmaatregel geregeld of heeft de begunstigde verklaard dat geen bevel tot terugvordering van onrechtmatige en onverenigbare staatssteun openstaat, zoals bedoeld in artikel 1, vierde lid onder a en b AGVV?

2 c) De begunstigde(n) van de steun heeft (hebben) verklaard geen onderneming(en) in moeilijkheden te zijn, zoals bedoeld in artikel 1, vierde lid onder c van de AGVV?

2 d) Zijn de voorwaarden die zijn verbonden aan de steunverlening in lijn met het EU recht (artikel 1, vijfde lid van de AGVV)?

2 e) Licht toe dat de staatssteun transparant is zoals bedoeld in artikel 5 van de AGVV, bijvoorbeeld omdat het gaat om een subsidie?

2 f) Licht toe dat de staatssteun een stimulerend effect heeft, zoals bedoeld in artikel 6 van de AGVV of valt onder de uitzonderingen van artikel 6 lid 5 AGVV?

2 g) Bevat de steunaanvraag de gegevens zoals bedoeld in artikel 6 van de AGVV?

2 h) Is voor de berekening van de hoeveelheid aan steun (de steunintensiteit en de in aanmerking komende kosten) uitgegaan van bedragen voor aftrek belastingen of andere heffingen (artikel 7 van de AGVV)?

2 i) Licht toe dat de in aanmerking komende kosten zijn gestaafd met bewijsstukken die duidelijk, gespecificeerd en actueel zijn (artikel 7 AGVV)?

2 j) Geef aan op welke wijze aan de anti-cumulatieregels van artikel 8 AGVV is voldaan?

2 k) Wordt de steunmaatregel op overheid.nl, Rijksoverheid of de gemeentelijke of provinciale staatssteunwebsite gepubliceerd (artikel 9 van de AGVV)?

2 l) Is er sprake van steunverlening van meer dan EUR 500.000 zodat de aanvullende transparantieplichting uit artikel 9 AGVV geldt? Zo ja, op welke wijze wordt geborgd dat aan deze verplichting wordt voldaan?

2 m) Zijn de gegevens ten behoeve van de kennisgeving aan de Europese Commissie zoals bedoeld in artikel 11 van de AGVV aangeleverd? En wordt de ontvangstbevestiging van de Europese Commissie in het dossier opgenomen?

2 n) Wie zijn de contactpersonen voor de jaarlijkse staatssteunrapportage (artikel 11 van de AGVV)?

2 o) Goede dossiervorming is vereist en daarbij geldt een bewaartermijn van 10 jaar (artikel 12 van de AGVV). Wie regelt dit en welke gegevens worden opgenomen?

Dit is een uitgave van:
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Augustus 2019 | 0519-132